

D/27/05.03.00/2014

Niiden Oulun seurakuntayhtymän hautainhoitorahastojen ainaishoitosopimusten lakkauttaminen, joissa pääoma korkotuottoineen on loppunut

Valmistelijat yhtymäjohtaja Ilpo Kähkönen puh 040 548 3233, hautaustoimen päällikkö Tuomo Vuontisjärvi puh 040 510 2839, talousjohtaja Arja Ahonen 040 502 0108, vs. lakimies Kristiina Harjuautti puh 050 438 9034

Yhteinen kirkkoneuvosto 27.2.2014:

Hautausmaiden hoito

Hautausmaiden hoito jakaantuu selkeästi kahteen osaan:

- 1) Hautausmaan yleishoito, johon kuuluu kaikki varsinaisen haudan ulkopuolella olevat alueet kuten tiestö, puusto, pensaat, yleiset nurmialueet, myös sankarihaudat. Kyseiset kustannukset katetaan hautauspalvelun käyttömenoista yhteisöverovaroin. Lisäksi nurmialueilla (ei reunakivialueella) suoritetaan rivihautojen nurmipinnan koneellinen yhtenäinen perusleikkaus joka sisältyy hautapaikkamaksuun.
- 2) Hautaoikeuden haltijan tekemä tilaus / sopimus haudan hoidosta. Haudat hoidetaan hautainhoitorahaston varoin. Hoitohinnat vahvistaa yhteinen kirkkoneuvosto. Nykyisin sopimus voidaan tehdä 1 tai 5 kesäksi kerrallaan. Hoitoon kuuluu mm kevät- ja syyssiivous, kukkapaikan kunnostus, kukkien istutus ja hoito, nurmi / hiekkapinnan hoito sekä hautamuistomerkin ympäristön hoito (trimmaus). Vastaavat hoitotyöt ovat pääpiirteissään olleet käytössä vuosikymmeniä, riippumatta hoitosopimusten pituudesta (1-50 vuotta sekä ainaishoidot). Erot ovat lähinnä haudan koon perusteella kukkien määrässä.

Oulun seurakuntayhtymän hautausmailla on yhteensä 1768 ainaishoitohautaa. Ainaishoitosopimuksia on tehty vuosina 1881 – 1975. Ainaishoidoista on sopimusta tehtäessä maksettu hoitopääoma, jonka korkotuotoilla on ollut tarkoitus kustantaa haudan hoito. Korkotuotot eivät ole riittäneet hoidon kattamiseen ja lähes kaikissa ainaishoito sopimuksissa pääomatkin on jo kulutettu loppuun.

Hautojen hoitoa ei ole mahdollista kustantaa verovaroin, niin on tärkeä huolehtia, että hautojen hoito pystytään kattamaan hautainhoitomaksuilla. Kirkkohallitus on omissa ohjeissaan korostanut samaa asiaa.

Esityksen tarkoitus

Esitys Oulun seurakuntayhtymän hautausmaiden ainaishoitosopimusten lakkauttamisesta perustuu kyseisten hautojen hoitoon tarkoitetun pääoman loppumiseen. Yksityiskohtaisten laskelmien mukaan suurimmalta osaltaan pääoma oli loppunut jo 1990- luvun alkuun mennessä, vaikka laskentamallina käytettiin kaikkein edullisinta laskutapaa. Näiden sopimusten mukaisille ainaishoidoille on syytä asettaa päättymispäivä. Ne ainaishoitosopimukset, joissa pääomaa on jäljellä, esitetään muutettavaksi määräaikaisiksi niin pitkäksi aikaa kuin niissä on pääomaa jäljellä vuoden 2014 hintatason mukaan.

Hoitosopimusten lakkauttamisilla ei ole suoranaista vaikutusta ko. hautojen hallintaoikeuksiin. KL 17 luvun 5§ on kirjattu haudan hoitoon liittyvät säädökset.

Ennakkopäätös

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 30 /2005 ohjeistaa sopimusten irtisanomista seuraavasti: *Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksen mukaan seurakunnalla oli ollut oikeus lakkauttaa hautojen ainaishoitosopimukset, kun hoidosta maksettu pääoma ja korkotuotto on käytetty kokonaan loppuun. Päätöksen perusteluiden mukaan pääomat oli käytetty ja seurakunnalle oli kertynyt alijäämää ainaishoitosopimuksista. Kirkkolain 15 luvun 1§:n mukaan seurakunnan varoja ja tuloja saa käyttää ainoastaan seurakunnan tehtävien toteuttamiseen. (KHO 23.8.2002, taltionumero 1932, diaarinumero 2063/ 1 / 01).*

Hautainhoitorahaston säännöt; Oulun ev.-lut. seurakuntayhtymä

2 § Hautainhoitorahaston varat

Rahaston varoina ovat ne maksut, jotka on rahastoon suoritettu korvauksena rahaston hoitoon otettujen hautojen hoidosta ja muista rahaston lukuun suoritetuista palveluista, lahjana, testamentilla tai muulla perusteella saatu omaisuus sekä rahaston korko- ja muut sijoitustuotot.

Rahaston rahavaroja ja muuta omaisuutta on hoidettava erillään seurakunnan hallinnassa olevasta muusta omaisuudesta. Rahaston varoja ei saa käyttää muuhun kuin sen omiin tarkoituksiin.

Taustaa hautainhoitorahastoista

Oulun ensimmäiset hautainhoitosopimukset tehtiin vuonna 1881, jolloin kaupunkiseurakunnan kirkkoneuvosto otti kantaa kahteen Helsingistä tulleeseen kirjalliseen pyyntöön sukuhaudan hoidon järjestämisestä. Oulun seurakunnan jäsenet alkoivat luovuttaa varoja samaan tarkoitukseen 1890-luvun loppupuolella. Rahavaroista muodostettiin vuonna 1905 hautausmaan oma kassa, joka nimettiin vuonna 1912 hautausmaan kaunistamisrahastoksi (*Tietolähde Oulun Hautausmaat kirja 1996, toimittanut Kirsi Schali, sivut 29–34*).

Seurakunta sai vastaanottaa 1900-luvun alkupuolella lukuisia hautainhoitovelvoitteiden sisältäviä lahjoituksia ja testamentteja. Yleisin rahastosumma oli vuodesta 1913 alkaen 500 markkaa. Piispantarkastuksissa vuosina 1915 ja 1918 hautainhoitorahastoja kritisoitiin pienistä lahjoitussumista, joilla ei voida hautoja hoitaa ”ikiaiakoja”. Uusien haudanhoitosopimusten pääoma tuli vuoden 1920 jälkeen olla 2000 markkaa. Oulun Tuomiokirkkoseurakunnan ohje- ja järjestyssäännöt vuodelta 1927 sisälsivät haudanhoitorahastojen perusmääräykset. Samalla alin pääoma ainaishoidosta tuli olla 5000 markkaa ja 50 vuoden hoidosta 3000 markkaa. Haudanhoitosopimuksissa alettiin vähitellen määritellä tarkemmin haudan hoidon taso. (*Tietolähde Heikki Karvosenoja / Lisensiaatintutkimus 1995, Seurakunnan ohjaus Oulun hautausmaan muotoutumisessa 1780–1930, sivut 134–150*).

Ensimmäiset koko kirkkoa koskevat yhteiset hautainhoitorahaston säännöt vahvistettiin vuoden 1953 kirkolliskokouksessa. Hautainhoitorahastojen säännöt tarkistettiin vuonna 1977 ja silloin niistä poistettiin ainaishoitoa ja hautamuistomerkkien kunnossapitovelvollisuutta koskevat säännökset. Hautainhoitorahaston sääntöjä on tarkistettu viimeksi uuden kirkkolain ja –

järjestyksen voimaantulon yhteydessä vuoden 1994 alussa, samalla laista jäi pois mahdollisuus ainaishoidosta sopimiseen.

Seurakunnilla oli mahdollisuus perustaa uuden kirkkolain (1994) voimaantulon jälkeistä aikaa varten myös toinen hautainhoitorahasto, jonka kautta hoidettiin uudet hautainhoitosopimukset. Useimmissa seurakunnissa on kuitenkin vain yksi hautainhoitorahasto, jonka kautta hoidetaan kaikki sopimukset. (Seurakuntaliitosten ja laajentumisien vuoksi rahastoja voi olla nykyisin useita).

Ensimmäiset Oulun Tuomiokirkkoseurakunnan hautainhoitorahaston säännöt hyväksyttiin 30.3.1955. Sääntöjen mukaan (§3) määräämättömäksi ajaksi sovitusta hoidosta käytetään vuotuisen hoitoon summan korot. Sen sijaan määrävuosiksi sovitusta hoidosta käytetään sekä korkoja että pääomaa. Lisäksi mainittiin, että *”jos hoitokustannukset ovat nousseet ja hautapaikan haltija haluaa hautaa hoidettavan paremmin, kuin maksettu summa edellyttää hänen on oma-aloitteisesti esitettävä toivomuksensa kirkkokonttoriin”*.

Hautakirjanpidon mukaan Oulussa tehtiin ainaishoitosopimuksia lähes vuosittain 1900-luvun alkupuolelta aina vuoteen 1975 saakka. Lisäksi vuonna 1991 tehtiin vielä kaksi sopimusta.

Oulun seurakuntayhtymällä oli ennen laajentumista yksi hautainhoitorahasto, laajentumisen (2013) jälkeen 4. Kirjanpidon mukaan hautainhoitorahastoissa on ainaishoitoja seuraavasti:

Oulun hautainhoitorahasto:	1756
Haukiputaan hautainhoitorahasto	0
Kiimingin hautainhoitorahasto	11
Oulunsalon hautainhoitorahasto	1
Ainaishoidot yhteensä	1768

Hoitosopimuksia on yhteensä, määräaikaiset mukaan lukien, noin 7800. Ainaishoitosopimusten osuus on noin 23 %.

Ainaishoitosopimuksista 98 % on Oulun hautausmaalla sen vanhalla osalla, reunakivialueella. Hautojen koko vaihtelee huomattavasti 1 metristä yli 10 metrin leveyteen, keskimääräinen koko on 3 metriä. Keskimääräinen hoitokustannus yhdeltä kesältä (vuonna 2014) on 122 euroa. Koska suurimmalta osaltaan pääoma on loppunut, tästä aiheutuu laskennallisesti vuosittain arviolta noin 200.000 euron kustannusvaikutus, joka täytyy kattaa hautainhoitorahastoon myöhemmin otettujen määräaikaisten sopimusten sijoitustuotoilla.

Vaje on vaikuttanut kausityöntekijöiden rekrytointiin. Työvoimaa ei ole voitu palkata riittävästi, koska hautainhoitorahastosta ei ole voitu irrottaa todellista hoitotasoa vastaavaa summaa. Käytännön tasolla vaje on ollut noin 135.000 euroa. Mikäli lakkautetuista ainaishoidoista noin 1/3 tulisi uudelleen hoitoon, niistä saatava vuosittainen tulo olisi noin 50.000 euroa, joka mahdollistaisi rekrytoimaan lisätyövoimaa noin 25 henkilötyökuukautta. (Laskennassa käytetty nurmialueen hintatasoa).

Laskentamalli

Tavoitteena oli selvittää ensisijaisesti, onko hoitopääomaa edes jäljellä edullisinta laskentatapaa käyttämällä. Riippumatta haudan kosta, laskenta osoitti, että lähes kaikista ainaishoitohaudoista pääoma on loppuun käytetty.

Hautakirjanpito siirrettiin Oulun seurakuntayhtymässä 1990-luvun alussa atk:lle. Samalla mm. ainaishoitopääoma kirjattiin kortistosta alkuperäisen suuruisena tietokantaan. 2000-luvun alkupuolella ns. euro-konversiossa markat muutettiin euroiksi.

Nyt laskennassa huomioitiin vuoden 1963 rahauudistus ja Suomen Pankista saadut keskkorkotiedot. Hoitojaksot ryhmiteltiin 5-vuotisjaksoihin alkaen jaksosta 1900–1904, 1905–1909 jne. Ensimmäisessä laskennassa valittiin kyseisen 5-vuotis hoitojakson halvin hinta sekä riippumatta haudan koosta 1m levyisen haudan yksikköhintana. Oletusarvona 1900- luvun alusta 1940 luvulle oli, että vuotuinen hoito katetaan korkotuotoilla. Yleiskustannusten nousun ja korkotuottojen pienentymisen seurauksena hoitopääoma alkoi vähitellen kulua. Selvitystyössä yksikköhinta arvioitiin 1960 luvun alkuun saakka, koska arkistoista ei löytynyt selkeitä yksikköhintatietoja.

Toisessa laskennassa tarkistettiin uudelleen ne ainaishoidot, joissa halvimman laskutavan mukaan olisi vielä ollut pääomaa. Hoitohinnoiksi valittiin 1970 luvulta alkaen voimassa olleet todelliset hinnat kyseisen haudan koko huomioon ottaen. Tämän laskennan mukaan jäi kaksi sopimusta voimaan.

Esimerkkihintoja ainaishoitomaksuista:

vuosi	leveys 1m	leveys 2m	leveys 3m
1940	5.000 mk	5.000 mk	6.000 mk
1952	25.000 mk	30.000 mk	43.000 mk
1962	35.000 mk	45.000 mk	55.000 mk
1963	400 mk	500 mk	600 mk
1967	700 mk	820 mk	920 mk

Esimerkkihintoja määräaikaisista (1v) hoitohinnoista reunakivialueelta.
(suluissa nurmialueen hinta, jota käytettiin laskennassa)

vuosi	leveys 1m	leveys 2m	leveys 3m
1975	80mk (45 mk)	100 mk	125 mk
1980	144mk (81 mk)	181 mk	225 mk
1985	211mk (119 mk)	268 mk	332 mk
1990	310mk (175 mk)	400 mk	480 mk
2000	390mk (215 mk)	498 mk	608 mk
2005	71,50 € (39 €)	91 €	111 €
2010	75 € (43 €)	96 €	118 €

Vaikutus Oulun hautausmaan yleisilmeeseen

Ainaishoitohaudat sijaitsevat Oulun hautausmaan vanhalla osalla pääsääntöisesti reunakivialueilla kortteleissa 1-15 sekä vanhan kappelin läheisyydessä kortteissa 37–42. Kulttuurihistoriallisesti alue on merkittävä kokonaisuus. Osalla ainaishoitohaudoista on lähiomaisia, osaa voidaan pitää ns. unohdettuina hautoina. Vastuu haudan hoidosta on hautaoikeuden haltijalla. Useissa tapauksissa hautaoikeuden haltijaa ei ole nimetty, vaan kyseessä on laajan suvun yhteinen hauta, joissa vastuut ovat vuosikymmenten aikana hämärtyneet. Oulun seurakuntayhtymä vastaa alueen yleishoidosta (mm. puuston ja käytävät) kokonaisuutta täydentävät hoitohautojen kukkaistutukset.

Ainaishoitosopimusten lakkauttaminen vaikuttaa alueen yleisilmeeseen tyhjinä kukkapaikkoina ja nurmi / hiekkapintaisten hautojen hoidon tason laskuna. Hoitoa ei kuitenkaan voi enää ylläpitää nykyisten määräaikaisten hoitosopimusten tasoisena eikä määräaikaisten sopimusten hoitopääomien kustannuksella. Hoitoon ei myöskään saa käyttää yhteisövero- tai kirkollisverovaroja. Jäljelle jää hallittu hoitotason alentaminen kohtuullisella siirtymäajalla, jonka jälkeen hoitovastuu siirtyy nykyisille hautaoikeuden haltijoille. Kohtuullinen siirtymäaika voi olla esimerkiksi 3 vuotta, jonka kuluessa tieto ainaishoidon lakkauttamisesta oletettavasti saavuttaa omaiset. Yksivuotisten kesäkukkien tilalle voidaan istuttaa monivuotiset kukat (perennat). Perennojen määrän lisääminen tukee myös Oulun seurakuntayhtymän ympäristöohjelmaa.

Ainaishoitosopimusten lakkauttaminen muualla

Ainaishoitosopimukset on lakkautettu tai päätös lakkauttamisesta on tehty mm. seuraavissa seurakunnissa / seurakuntayhtymissä: Vantaa, Kuopio, Turku / Kaarina, Lahti, Tampere, Lieksa, Ikaalinen, Hyvinkää, Kotka-Kymi, Porvoo, Rauma, Riihimäki ja Ylitornio.

Päätösehdotus (yhtymäjohtaja Ilpo Kähkönen):

Yhteinen kirkkoneuvosto esittää yhteiselle kirkkovaltuustolle, että:

1. Selvitystyöhön perustuen Oulun, Haukiputaan, Kiimingin ja Oulunsalon hautainhoitorahastojen ainaishoitosopimukset joissa pääoma on kulunut loppuun vuoden 2013 lopussa, lakkautetaan 1.1.2015 alkaen niistä maksettujen pääomien riittämättömyyden vuoksi.
2. Ne ainaishoitosopimukset, joissa pääomaa on jäljellä, hoidetaan toistaiseksi ainaishoitoina.
3. Ne ainaishoidot, joissa pääoma korkotuottoineen on todettu päättyneeksi, hoidetaan seuraavat kolme kesää (2015–2017)
 - muuttamalla nykyinen kukkahoito (yksivuotiset kesäkukat) perennahoitoon (monivuotiset kukat).
 - hoitamalla haudan nurmi- / hiekkapinta siten, ettei hautausmaan yleisilme muutu.
4. Haudalle, jossa ainaishoitosopimus 1. kohdan mukaan on lakkautettu, asetetaan ilmoitus kesän 2014 aikana, omaiselle ilmoitetaan kirjeitse, mikäli osoite on tiedossa. Lisäksi laitetaan yleisilmoitus Viralliseen lehteen ja sanomalehti Kalevaan.

5. Hautaoikeuden haltijalla tai lähiomaisella, mikäli hautaoikeuden haltijaa ei ole nimetty, on oikeus tehdä uusi määräaikainen hoitosopimus.
6. Siirtymäajan jälkeen (kevät 2018 alkaen) ei niiden hautojen, joissa sopimus 1. kohdan mukaan on lakkautettu, hoitoa jatketa, mikäli uutta määräaikaista hoitosopimusta ei ole tehty.

Yhteisen kirkkoneuvoston päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Yhteinen kirkkoneuvosto esittää yhteiselle kirkkovaltuustolle, että

1. Selvitystyöhön perustuen Oulun, Haukiputaan, Kiimingin ja Oulunsalon hautainhoitorahastojen ainaishoitosopimukset joissa pääoma on kulunut loppuun vuoden 2013 lopussa, lakkautetaan 1.1.2015 alkaen niistä maksettujen pääomien riittämättömyyden vuoksi.
2. Ne ainaishoitosopimukset, joissa pääomaa on jäljellä, hoidetaan toistaiseksi ainaishoitoina.
3. Ne ainaishoidot, joissa pääoma korkotuottoineen on todettu päättyneeksi, hoidetaan seuraavat kolme kesää (2015–2017)
 - muuttamalla nykyinen kukkahoito (yksivuotiset kesäkukat) perennahoitoon (monivuotiset kukat).
 - hoitamalla haudan nurmi- / hiekkapinta siten, ettei hautausmaan yleisilme muutu.
4. Haudalle, jossa ainaishoitosopimus 1. kohdan mukaan on lakkautettu, asetetaan ilmoitus kesän 2014 aikana, omaiselle ilmoitetaan kirjeitse, mikäli osoite on tiedossa. Lisäksi laitetaan yleisilmoitus Viralliseen lehteen ja sanomalehti Kalevaan.
5. Hautaoikeuden haltijalla tai lähiomaisella, mikäli hautaoikeuden haltijaa ei ole nimetty, on oikeus tehdä uusi määräaikainen hoitosopimus.
6. Siirtymäajan jälkeen (kevät 2018 alkaen) ei niiden hautojen, joissa sopimus 1. kohdan mukaan on lakkautettu, hoitoa jatketa, mikäli uutta määräaikaista hoitosopimusta ei ole tehty.

Yhteisen kirkkovaltuuston päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.